

Barn och ungas hälsa

Modellarbete kring samordnade och tidiga insatser för barn och unga

Torbjörn Forkby, professor inom socialt arbete med inriktning barn och familj, Linnéuniversitetet

Länsgemensamt arbete

Margit Lindholm Johansson, utvecklingsledare Kommunförbundet i Kalmar län

Denise Göransson, utvecklingsledare Region Kalmar län

Länsgemensam ledning i samverkan

Inom socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård samt skolan i Kalmar län

Utmaningar i modellarbete kring samordnade och tidiga insatser för barn och unga

Torbjörn Forkby, professor i socialt arbete

CONNECTED CHILDREN

Partnership for Childrens'
Best

Innehåll

- Varför modellarbete kring tidiga och samordnade insatser?
- Hur kan en modell se ut, ex ”Skottlandsmodellen”?
- Vad kan vi lära från pågående försök att införa ”Skottlandsmodellen”?

Välfärdsystemet verkar behöva en översyn

Barnets röst
kommer inte
fram och får
betydelse

Bristande skolresultat,
byråkratiserat socialt
arbete

Långa köer till en
distanserad och
specialiserad vård och
stöd

Ökad ojämlikhet mellan grupper, där
stora grupper lever i marginaliserade
situationer

Professionellas
kompetens och
kreativitet
begränsas

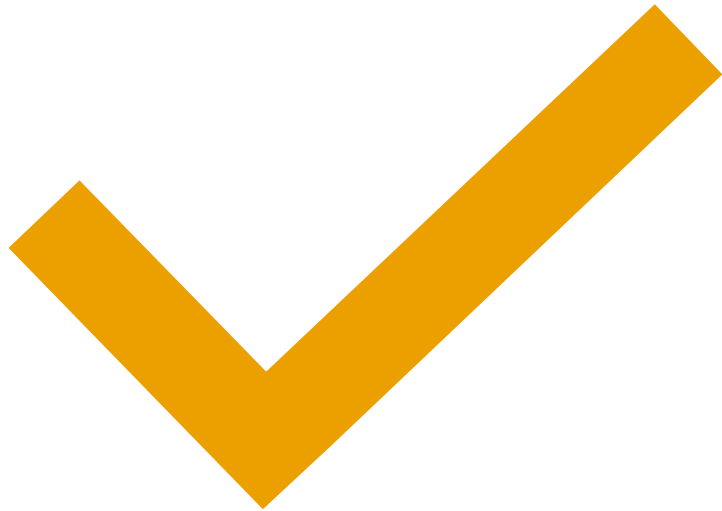
Ledningsstrategier går
till att upprätthålla
systemet mer än till att
utveckla en positiv
verksamhet

Mycket resurser till få
sent i kedjan, istället för
mindre till många i
början

- Barn och ungdomsreform
- Tillitsdelegationen
- Hållbar socialtjänst
- God och nära vård

Varför tidiga och samordnade insatser?

De barn och unga som:

- växer upp i trygga familjer
- får stöd under sin utveckling i tidigt skede
- får insatserna i en välkänd/trygg miljö
- får insatser utan särskiljande effekter
- ges möjligheter att klara skolgången
- är delaktig i beslut kring sitt eget liv
- är reellt viktig och positiv för andra
- har en plats i samhället i sin aktuella situation och i framtiden
- har en strukturerad och lärande fritid
- har tillgång till kompenserande vuxna vid behov...

...riskerar i få fall en problemutveckling – och när problem uppstår kan de vanligen hantera dessa genom egen kraft som genom stöd i omgivningen

Vad är då tidiga och samordnade insatser?

- I ett främjande och förebyggande arbete handlar det om att uppmärksamma barn och unga när de fortfarande är inkluderade i ordinarie sammanhang, med stöd som stärker deras möjligheterna att fungera i dessa och där stöderbjudanden uppfattas positiva, meningsfulla och stärkande av barn, föräldrar och omgivande nätverk.
- För detta krävs ett helhetstänkande och alliansbildning mellan goda krafter kring barn och unga.

VAD SOM ska produceras avgör SAMVERKANSMODELLEN

	Löpande bandet	Byråkratin	Alliansbildningen
Arbetsflöden	Tvingande	Mixed	Rekommenderade
Kontroll över resultat	Högt	Mixed	Låg
Övergångar mellan utförare	Integrerade	Mixed	Rekommenderade
Utförarens handlingsutrymme	Lågt	Medel	Högt
Ideologipåverkan	Låg	Medel	Högt
Personberoende	Lågt	Medel	Högt
Styrningens genomslag	Oberoende av utförare	Mixed	Beroende av utförare

Vad kan tidig upptäckt vara?

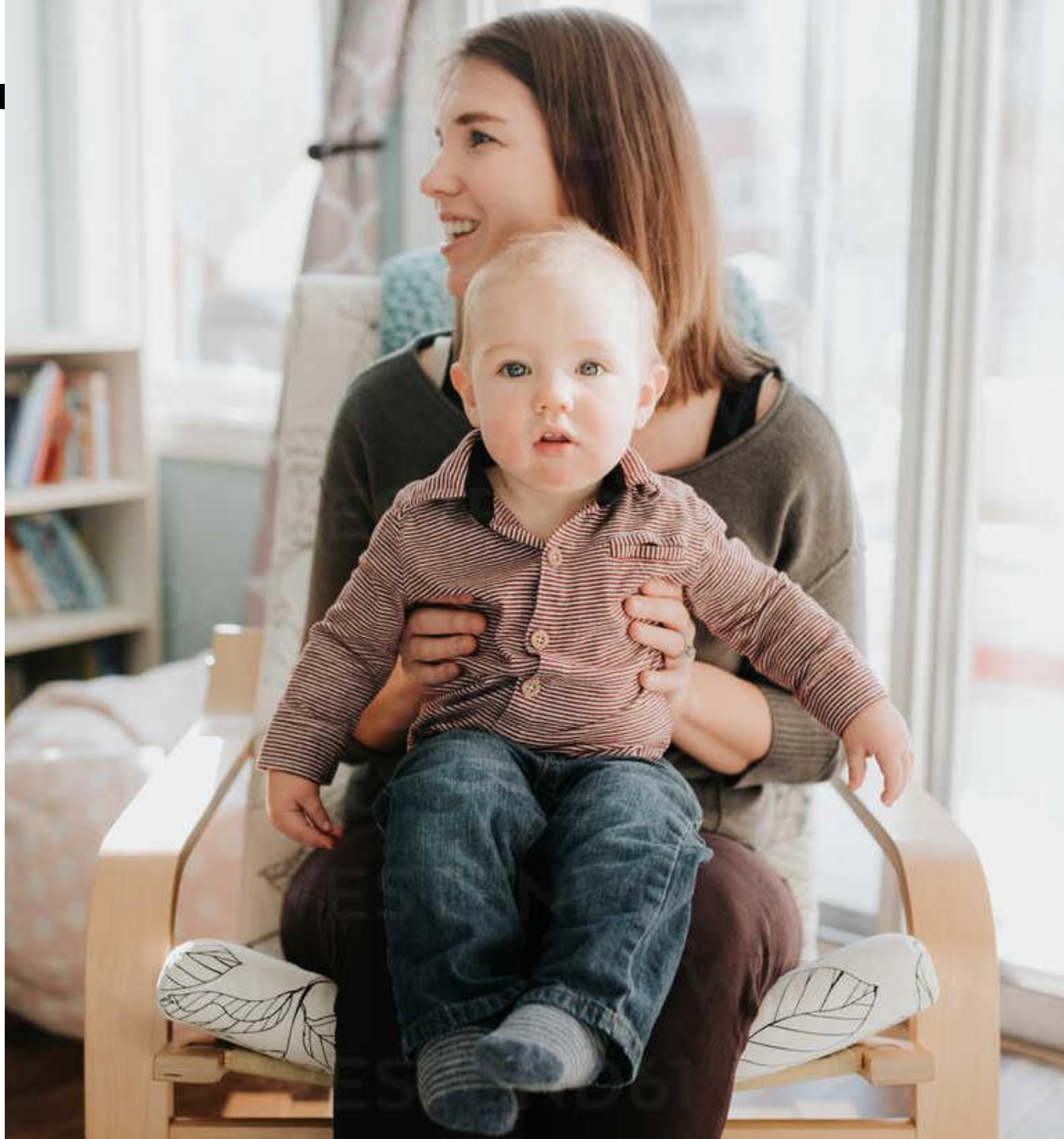
En idé om ansvar för barns helhetliga välbefinnande

Metoder, verktyg och stödmaterial finns tillgängligt

Lokala stödpersoner

Att våga ta de svåra samtalen

En självförstärkande process

Vad kan samverkan innebära

- Att koppla an till en gemensam idé – barnets rättigheter och välbefinnande
- Att dela varandras bilder, men också att låta dem brytas mot varandra
- Tid för att träna upp samverkansskicklighet
- Trygghet i roller som innebär ett ifrågasättande, kunskapande och gränsöverskridande arbete

Skottlandsmodellen GIRFEC – ett exempel

Alla barn och unga

- Lätt att veta vart att vända sig för att få stöd – Named person
- Arbeta för goda uppväxtmöjligheter för alla
- Minska fattigdom
- Satsa på universella, tidiga insatser
- Anknytningsstöd

Barn och unga i utsatta situationer

- Tydlig samordning och ansvarsfördelning
 - Lead professional och barnets plan
 - Ett möte, en plan – reduktion av upprepningar
 - Tillitsbyggande insatser
 - Traumastöd

Professionella och verksamheter

- Gemensamt synsätt och värderingar
 - Grundas på barnets rättigheter
 - Gemensam bild av barns behov - välbefinnandehjul
 - Koordinerade arbetsformer och processer – lead professional

Ansvariga roller

Alla anställdas
ansvar

Fem frågor

- Upptäcka, kartlägga, initiera vid behov

En särskild
kontaktperson för
barn och familjer

Named person

- Ta emot, åtgärda direkt om möjligt, hänvisning, initiering

Tvärprofessionella
team

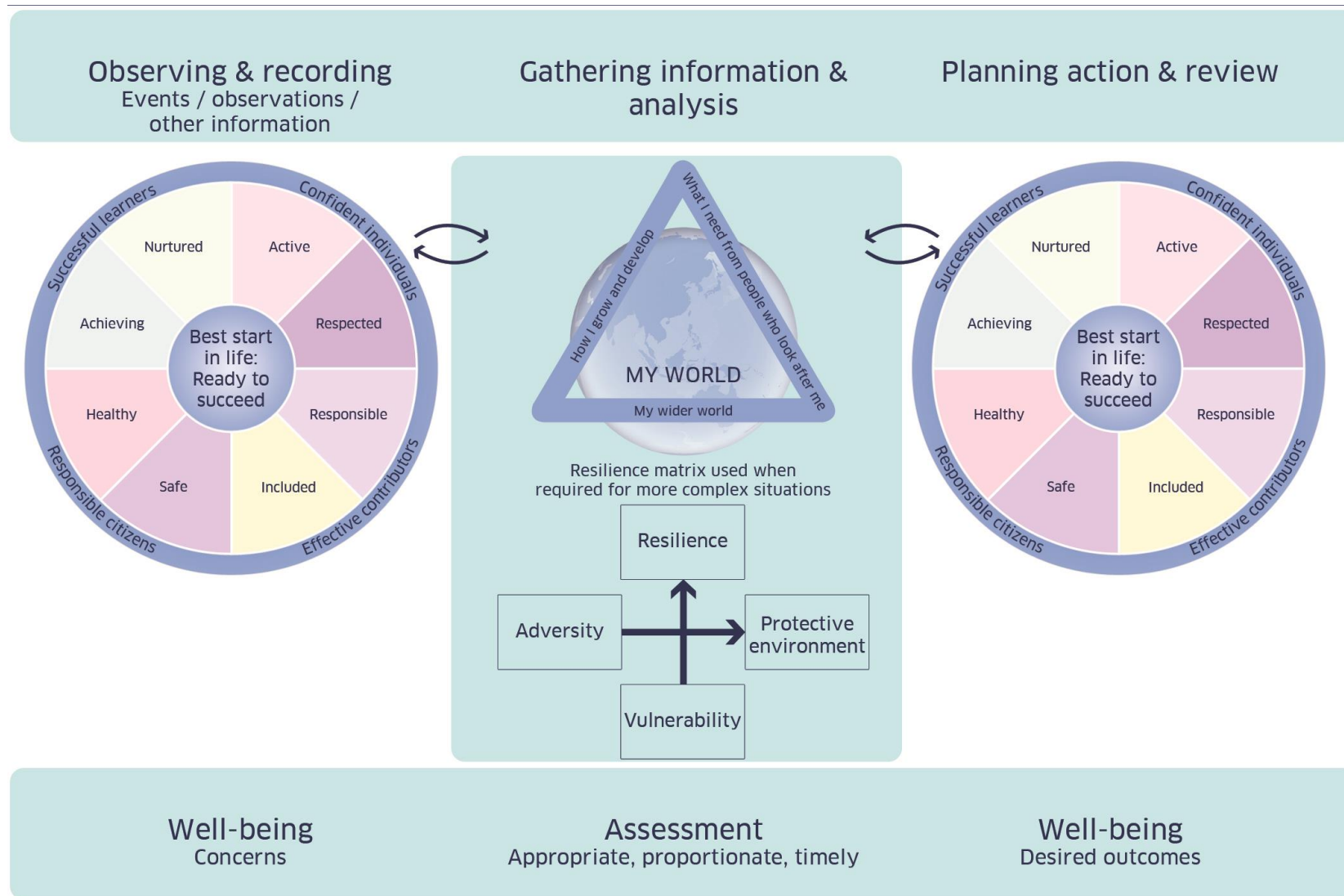
- Rådgöra, bedöma, samordna

En samordnare vid
behov

Lead professional

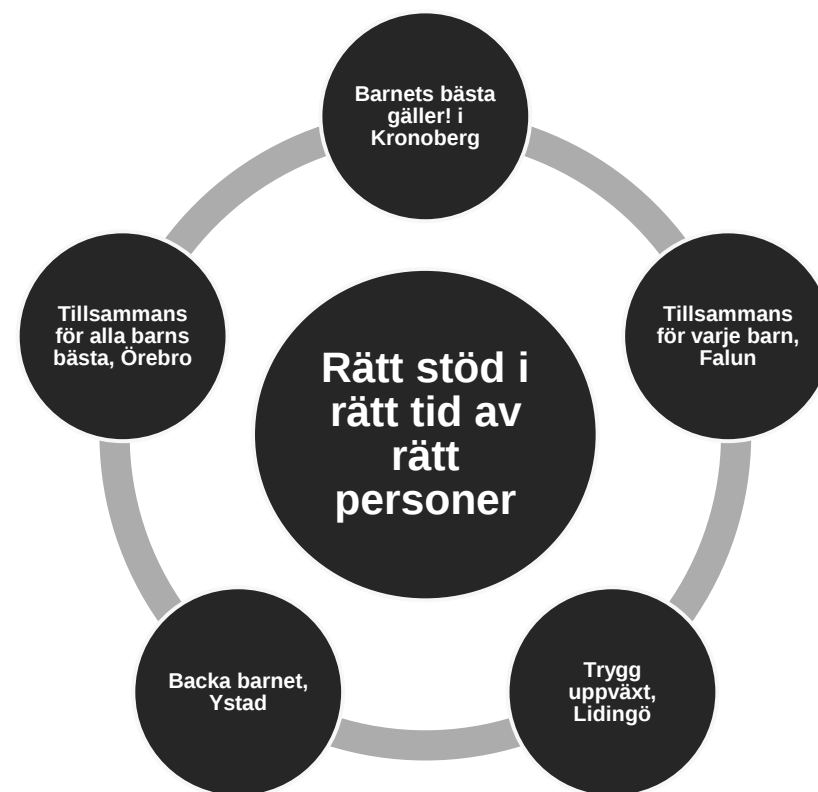
- Samordna stödprocesser med flera aktörer
- Kan ansvara för gemensam plan

Instrumenten sammankopplade

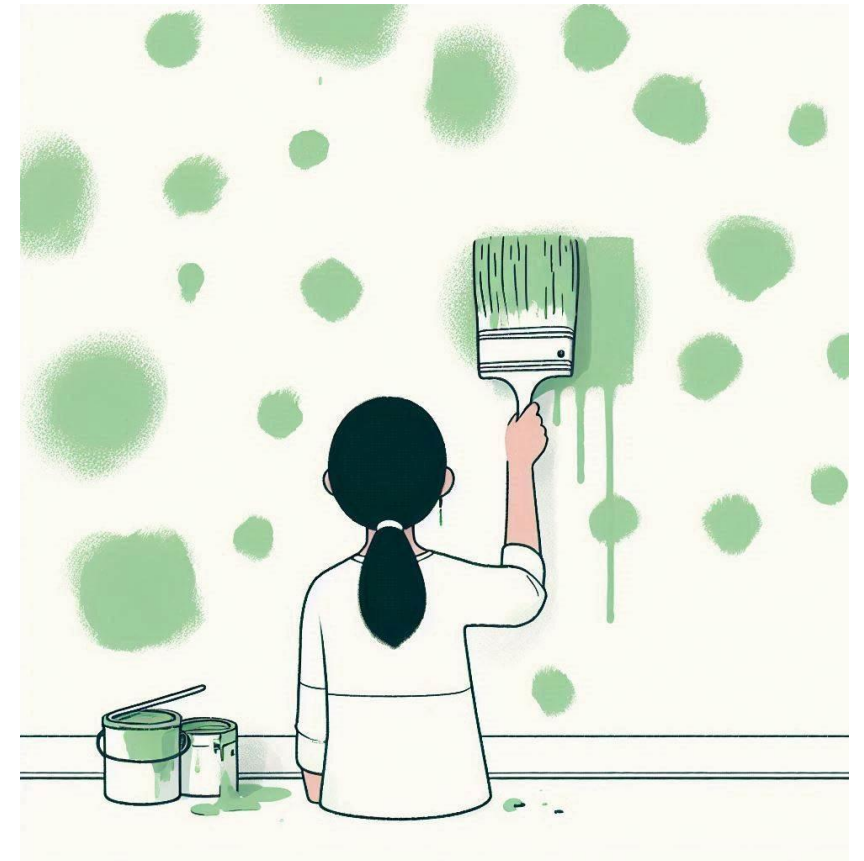
Connected Children – ett partnerskap för utveckling av förebyggande arbete

- Programstöd från FORTE, 24 miljoner – sex år
- Kretsar kring centrala utmaningar för arbetet med barn och unga
- Fokuserar på främjande och förebyggande arbete – och förändrad tyngdpunkt
- Är inspirerade från GIRFEC, men utgör inga kopior
- Connected Children riktar mot hur gemensamma idéer omsätts lokalt
- **Genom olika modeller för forskningsstött utvecklingsarbete kommer Connected Children ta en aktiv roll för förbättringar av betydelse för barn och unga och övriga involverade**

Implementering fortfarande fläckvis

1. Överlag positiva resultat från pilotprojekt i förskolor och skolor
 1. Faciliterad från engagerade ledare och ytterligare resurser till personalsamarbete, strukturer och möten
2. Ibland förhastade översättningsprocesser
3. Barns delaktighet har varierat under processen
4. Hinder vid omvandling av pilotprojekt till implementering i bredare skala.
 1. Särskilt när det handlar om samverkan mellan kommun och hälso- och sjukvården om en enhetlig modell saknas på regional nivå.
5. Fortfarande finns frågor om vad modellen "egentligen" handlar om, hur den skiljer sig från tidigare arbete och vilka krav som ställs för att uppfylla dess intentioner

Länspilot Västmanland - ett pågående modellarbete

Hur vi länkar till
varandra

Gemensam kultur
Bredda metoder för
tidig upptäckt
Lotsa istället för
hänvisa
Samverkansformer och
struktur/rutiner när det
behövs i tidigt skede
Teambaserade
arbetssätt

Tillgång till
insatser från fler

Vilka når vi inte idag
med våra insatser?
Bredda tidiga insatser
där samverkan sker
mellan flera aktörer
Insatser till barn i tidig
skolålder

Styrning och ledning

Tydligare koppling
mellan olika forum för
ledningsnivå och
operativ nivå
Struktur för att hantera
skav

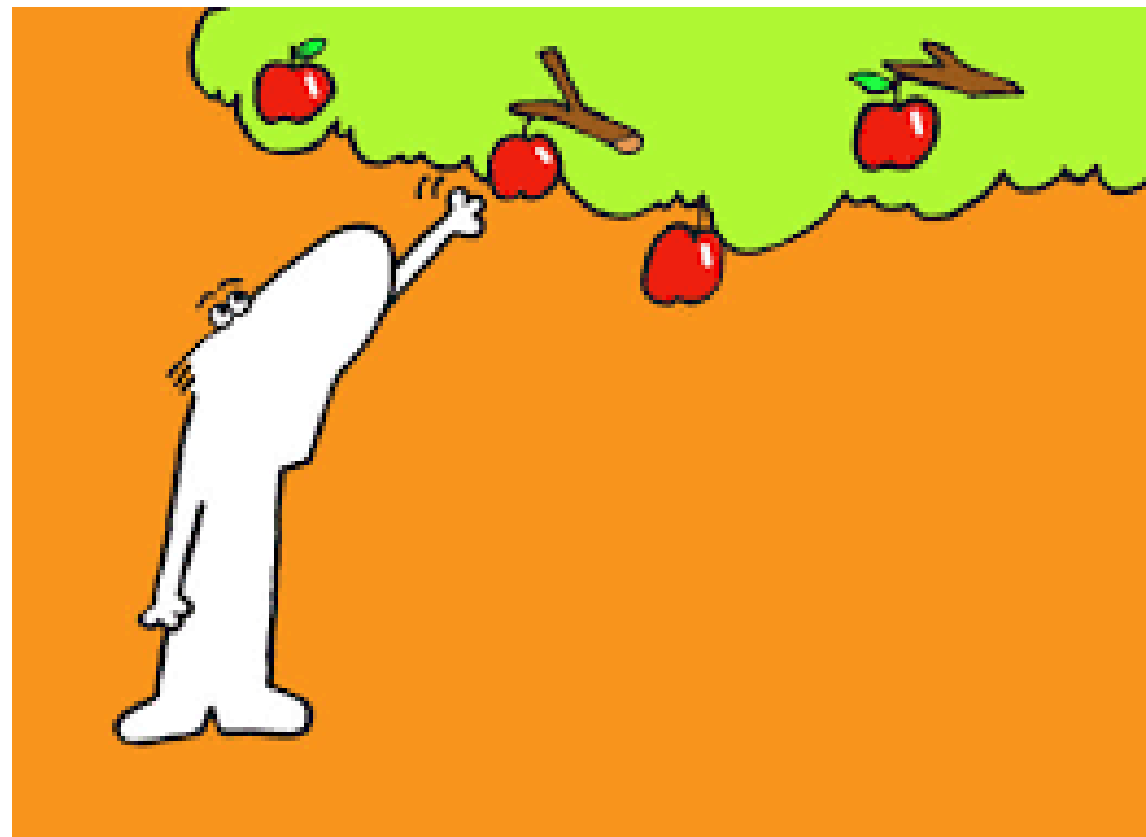

Bygga kunskap

Systematisk
uppföljning och analys
för
verksamhetsutveckling
Kunskap från
Brukare/barn , unga
och vårdnadshavare
Former för lärande

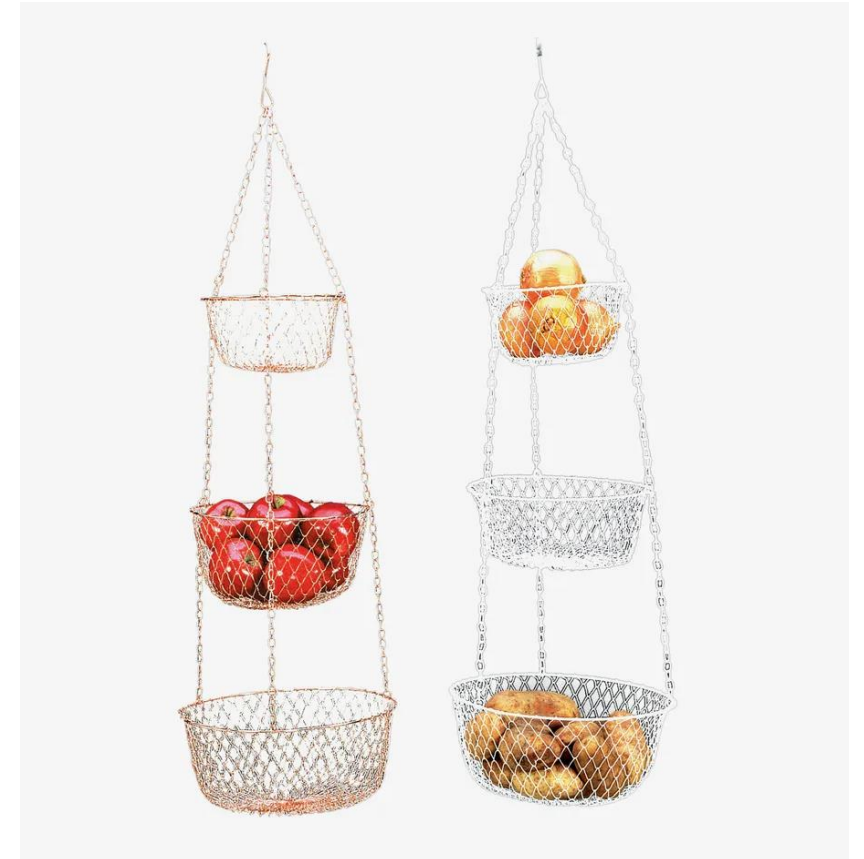
Lägre hängande frukter

- **Välbefinnandehjulet** – fast ibland syns oftare som klistermärken på datorer än vad de används i praktiken
- **Attityder och allmänna förhållningssätt** - även om det är svårt att sätta fingret på nyheten
- **Samarbetsstrukturer** - även om det är mindre tydligt kring vad deras uppgifter och ansvar är
- Öppen fråga kring vad strategiskt arbete innebär i praktiken

Hängande frukter på mellannivå

- Namngiven person - huvudsakligen med hjälp av befintliga myndigheters ansvarsområden
- Barns delaktighet
- Kollektivt – ibland under översättningsfasen genom tjänstedesign
- Fungerar ibland bättre på individuell delaktighet (berättat utifrån barnens planer från Ystad, Backa barnet)

Högre hängande frukter

- Barnplaner
 - Ojämnt använt
 - Otydligt ansvar över ledarskap och samordning av möten
- Särskild samordnare (lead professional)
- Prioriteringar av förebyggande insatser
 - Förebyggande arbete vs komplex behandling
 - Integrera kampen mot barnfattigdom
- Utvärdering och intern uppföljning
 - Utmaningar för ledningen på grund av brist på information om hur implementeringens fortskrider
 - Brist på lokala resurser för att samla in nödvändiga data

Några insikter från en uppföljning

- Kronobarns modell 2025: ca 6 års tidigare arbete med utveckling och implementering
- Enkät till ett stort antal inom förskola, skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård
- Här redovisas 448 svar (ej hälso- och sjukvård)
- Undersökning april – augusti 2025
- Distribueras till chef som vidarebefordras till anställda
- Svarsfrekvensen är relativt låg. Beroende av processledare, aktivt arbete och kontakter
- Indikatorer för utveckling – tolkas med försiktighet

Idén om samarbete är väl etablerad

Andel som helt eller delvis instämde

Tänk på samarbete så fort vi möter barn i svåra situationer (94 %)

Samarbete är positivt och bör användas även om det inte är nödvändigt (66 %)

Samarbete innebär att gå bortom sin traditionella roll (65 %)

Samarbete är en svår arbetsform som bör undvikas om det inte behövs (7 %)

Å ena sidan,

- Det egna arbetet upplevs ligga väldigt/ganska nära Kronobarnsmodellen (74%)
- Deras verksamhet uppfattas ligga väldigt/ganska nära:
 - Ge vårdnadshavare möjlighet att delta (72 %)
 - Upptäcka barns behov tidigt (68 %)
 - Stödja barns delaktighet (65 %)
 - Säkerställa barnets rättigheter (65 %)
 - Ha ett väl fungerande samarbete mellan offentliga verksamheter (53 %)
- Men längre från:
 - Effektiva kontakter med det civila samhället (32 %)

Å andra sidan behövs mer kunskap

- Endast en av fem (19 procent) uppgav att de hade tillräckliga kunskaper för att arbeta enligt Crown Child-modellen
- 39 % behöver lära sig lite mer
- 42 % behöver lära sig ganska lite eller mycket mer

Kunskapsområden	Kunskapsbehoven ganska /mycket höga %
Om stödmaterialet	66
Arbeta med barnens planer	65
Former för samarbete	56
Barnets bästa-hjulet	50
Forskning om tidiga, samordnade insatser	50
Underlätta för barns deltagande	45
Former för tidig upptäckt	43

Att vidareutveckla Kronobarns- modellen

I stor utsträckning:

Mer resurser för att stödja barn (66 %)

Bättre samarbete mellan myndigheter (60 %)

Mer praktisk utbildning i modellen (59 %)

Mer kunskap om modellen (44 %)

Mycket/ganska hög grad:

Mer tid för arbete med barn och unga (73 %)

Mer tid att bekanta dig med modellen (60 %)

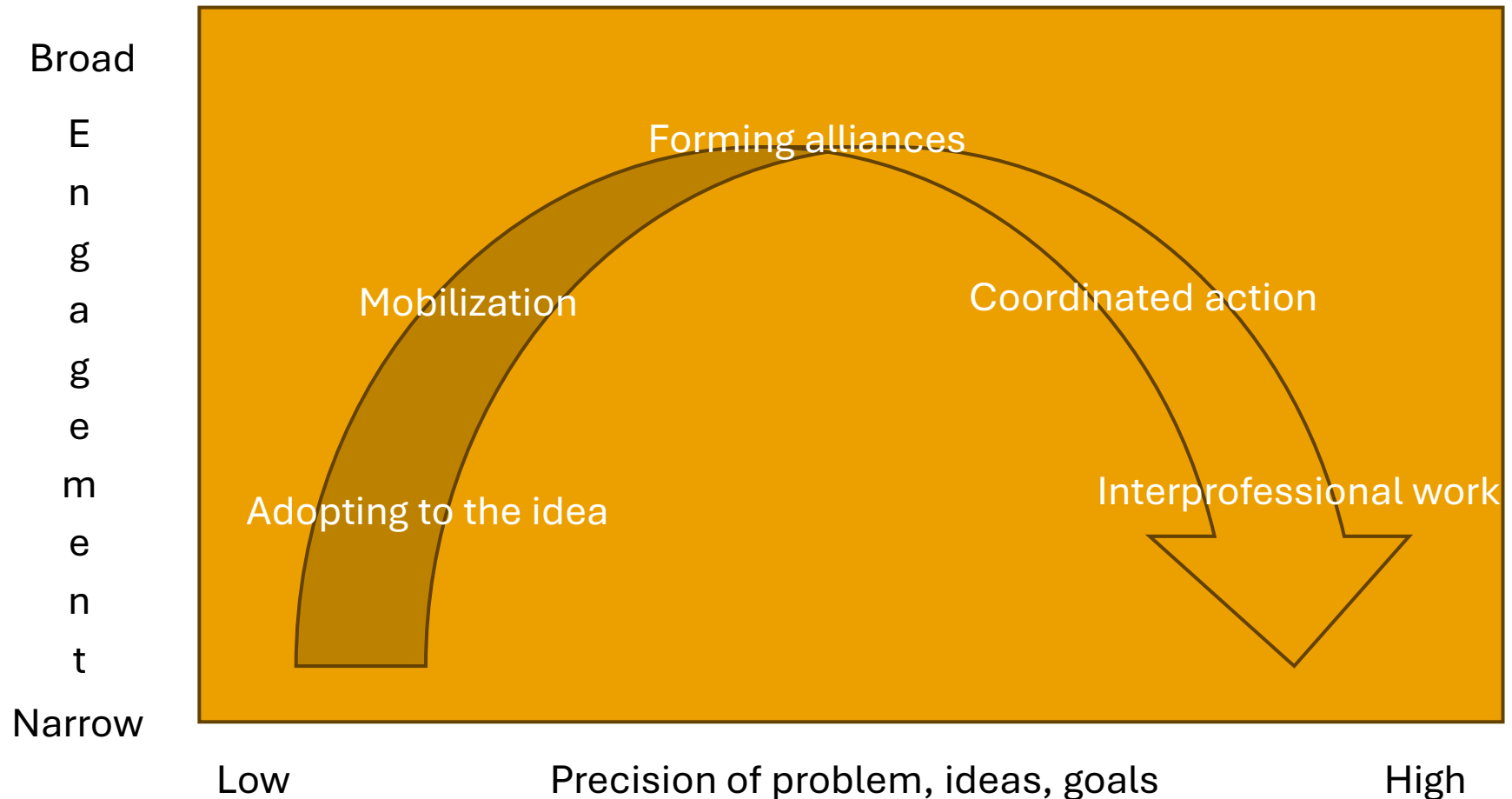
Tydliggörande av mervärdet

- för samarbete (60 %)
- Tidig upptäckt (57 %)
- av modellens arbetsmetod (57 %)
- för barn/ungdomar (51 %)

Slutsatser

- Implementeringen av GIRFEC-modellen är:
 - Pågår fortfarande och har fått några positiva resultat
 - Är imponerande i förväntningar och de ansträngningar som läggs ner på genomförandet
 - Möter hinder i den bredare implementeringen från pilotfaser
 - Saknar direkt stöd från allmänna nationella beslutsfattare, till skillnad från Skottland, och hamnar ibland i konflikt med hälso- och sjukvården
- Försök att översätta och implementera GIRFEC i Sverige måste ta hänsyn till otydligheten, komplexiteten och nyanserna i att bygga partnerskap för att stödja barns välbefinnande.
 - Även om sådana insatser kan vara nödvändiga, fruktbara och avgörande för att skapa en ny plattform för samarbete mellan aktörer, återspeglar de också en praxis som är mycket svårare att kontrollera och påverka när det gäller förändring än det traditionella sättet att producera varor och tjänster.

En hållbar samverkan måste fungera olika under olika faser av ett förändringsarbete

Så, Hur kan man då tänka?

Kartlägg det befintliga arbetet noggrant och identifiera styrkor och svagheter

Handlar utvecklingsarbetet om justeringar eller ett nytt system?

Granska noga förhoppningar, utfästelser och färdigdesignade modeller

Ta ställning till om befintliga resurser finns för att hantera implementeringen, om vinsterna är tillräckligt stora och förhoppningarna rimliga

Om så: skapa en kontinuerlig feedback och kritiska vänner från följeforskare

Barn och ungas hälsa

Länsgemensamt arbete

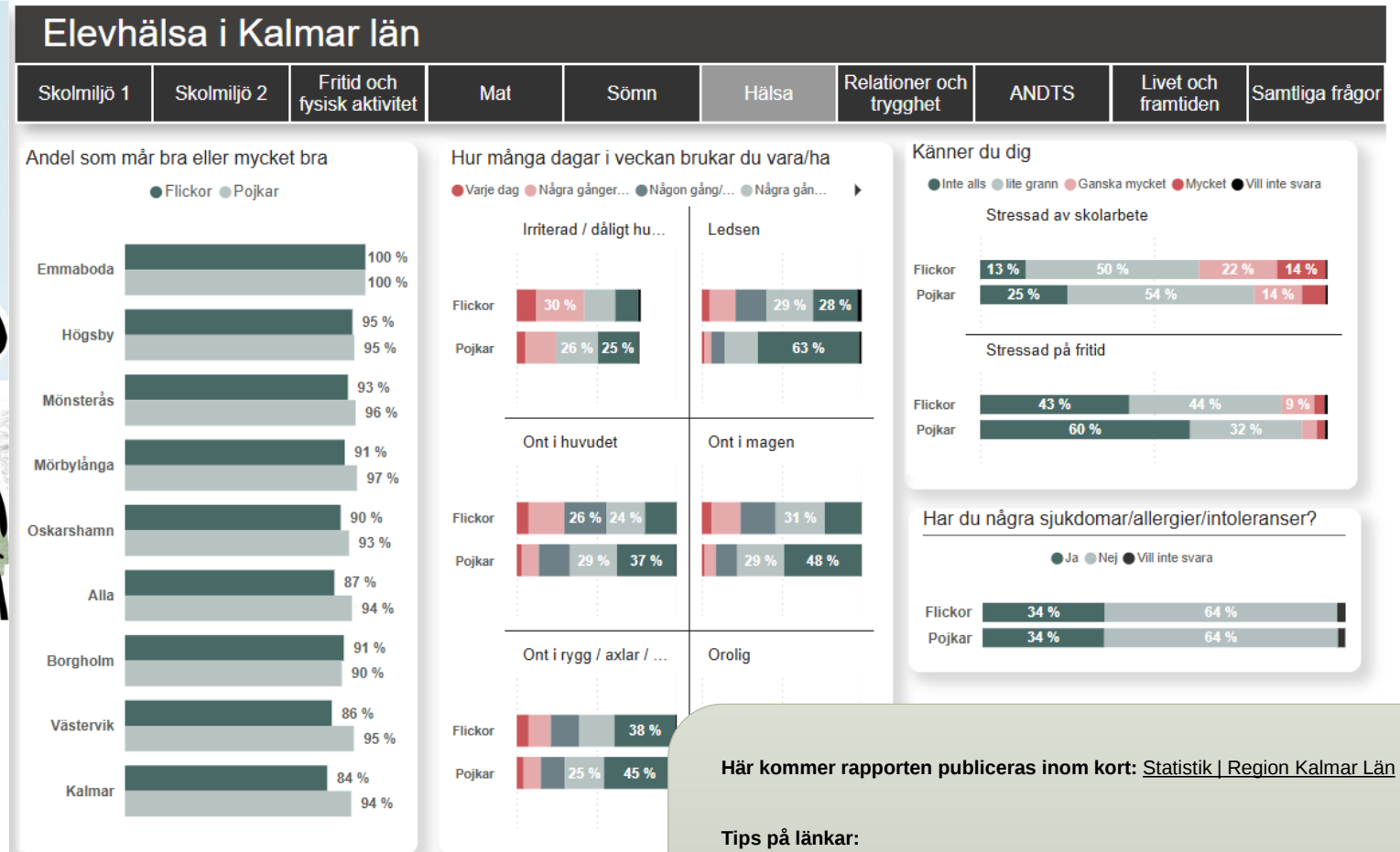
Margit Lindholm Johansson, utvecklingsledare Kommunförbundet i Kalmar län

Denise Göransson, utvecklingsledare Region Kalmar län

Länsgemensam ledning i samverkan
Inom socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård samt skolan i Kalmar län

Hur mår barn och unga i Kalmar län?

Länsgemensamt arbete - idag

- Familjecentraler
- Ungdomsmottagningar
- Hälsoundersökningar för placerade barn
- IKB – intensiv kontextuell behandling

Fortgå över tid	Aktiviteter
Lokal samverkan	Skapa förutsättning för fungerande samverkansstrukturer på lokal nivå.
Familjecentraler	Samordna och stödja det länsövergripande utvecklingsarbetet utifrån framtagna modell "Uppföljning och Kvalitetssäkring".
Ungdomsmottagningar	Revidera den länsövergripande överenskommelsen och stödja utvecklingen av länets ungdomsmottagningar. Följa projektet "Digital Ungdomsmottagning" till avslut.
Hälsoundersökningar för placerade barn	Stödja implementering av överenskommelse och praktiska anvisningar. Säkra processen kring uppföljning av placerade barns psykiska hälsa.
IKB- intensiv kontextuell behandling	Samordna och stödja arbetet med IKB.

Länsgemensamt arbete - framåt

Samverkansmodell för barn och unga i Kalmar län

Syfte

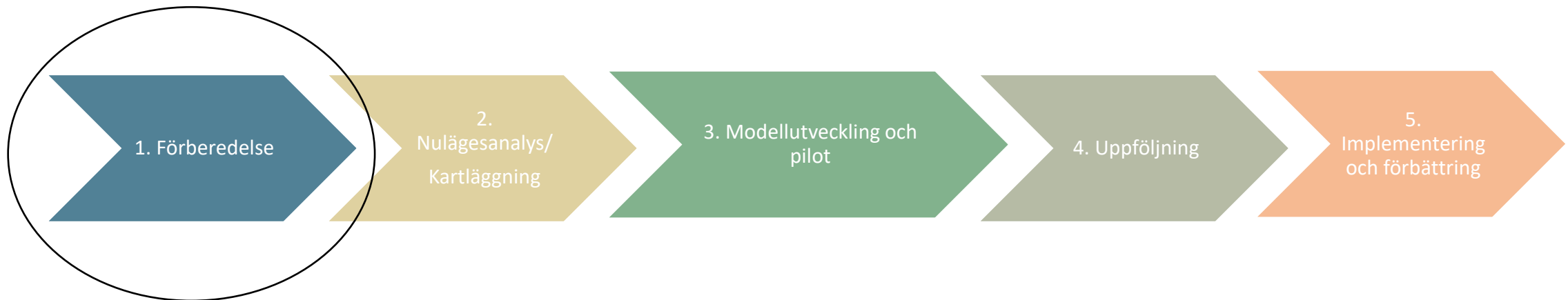
- ta tillvara på barns rättigheter
- tidigt uppmärksamma och tillgodose barns behov för att motverka en ogynnsam utveckling hos barn och unga
- ge samordnade, effektiva och jämlika insatser

Länsgemensam ledning i samverkan
Inom socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård samt skolan i Kalmar län

Länsgemensamt arbete - framåt

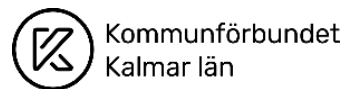
Hur ska vi ta oss an Samverkansmodell för barn och unga i Kalmar län?

Här befinner vi oss nu

Länsgemensam ledning i samverkan
Inom socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård samt skolan i Kalmar län

Läns gemensam ledning i samverkan
Inom socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård samt skolan i Kalmar län